

OPPDATERING: MS, covid-19 og rehabilitering

MSSH er medlem av RIMS, som står for «Rehabilitation in MS, European network for best practice and research» ([euRIMS - Home](#)). Vi har under pandemien systematisk fulgt smitteverntiltak, planlagt godt og tilpasset oss situasjonen. Vi bruker vår spisskompetanse på MS og følger med på retningslinjer om covid-19 og MS internasjonalt og i Norge.

Personer med MS bør få persontilpassede råd. Det gjelder forholdsregler som generelt må tas, og videre bør råd være tilpasset slik at personer med MS får tilgang til behandling, hjelp og støtte etter behov. Det er viktig at nødvendige behandlingstiltak ikke unngås eller utsettes unødvendig på ubestemt tid. «Time is brain» ([www.msbrainhealth.org](#)), og i oppdatert MS-behandling og oppfølging ønsker man å fokusere helhetlig så tidlig som mulig for å fremme funksjon og hjernehelse. På de siste MS-kongresser, RIMS Digital Conference des. 2020 og MSVirtual (ECTRIMS/ACTRIMS) sept. 2020, anbefales helsepersonell å tenke helhetlig, fordi psykiske, fysiske og sosiale aspekter ikke blir mindre relevante under pandemien.

- Hvorfor tenke på rehabilitering nå?
 - Rehabilitering har som mål at den som har, eller står i fare for å få, begrensninger i sin fysiske, psykiske, kognitive eller sosiale funksjonsevne, skal gis mulighet til å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltagelse i utdanning og arbeidsliv, sosialt og i samfunnet.

- Begrepene MS-rehabilitering, rehabiliteringsinstitusjoner, rehabiliteringsopphold og rehabilitering rommer mange forskjellige helsetjenester.
- Rehabilitering kan være aktuelt i ulike settinger, både med tjenester i hjemkommune og når det gjelder spesialisert MS-rehabilitering. Helsevirksomheter, inkludert rehabiliteringsinstitusjoner og kontakt med faggrupper som krever én-til-én-kontakt, plikter å følge føringer og retningslinjer angående covid-19, enten det er i kommune- eller spesialisthelsetjenesten.

MS International Federation publiserte høsten 2020 «Global advice on COVID-19 for people with MS» hvor det blant annet står:

“People with MS should continue to participate in rehabilitation activities and stay active as much as possible during the pandemic”.

Refranse: www.msif.org/wp-content/uploads/2020/10/Oct-2020-MSIF-Global-advice-on-COVID-19-for-people-with-MS-1.pdf. Oppdatert info fra MS International Federation kan følges: [The coronavirus and MS – updated global advice | MS International Federation \(msif.org\)](https://www.msif.org/news/the-coronavirus-and-ms-updated-global-advice)

- På MS-Senteret Hakadal har vi drevet covid-19-justerte opphold fra reåpning i juni 2020. Vi tar strenge forholdsregler før og under oppholdene og har vært svært bevisste og grundige når det gjelder inntak av deltakere på opphold for å trygge alle deltakere og ansatte. Vi har lyktes med denne strategien som vi tilpasser gjeldende smittevernføringer og kunnskap om personer med MS som kan ha økt risiko for alvorlig forløp av covid-19.

For personer med MS vil det være forskjellig risikoprofil med tanke på covid-19, og noen kan ha økt risiko for et alvorlig sykdomsforløp pga nylig gjennomgått immunmodulerende behandling og/eller andre faktorer. For dem som blir behandlet med mer potent immunmodulerende behandling eller er i en risikogruppe av annen årsak, bør behandler vurdere status (inkludert kontrollprøver), omfang av forholdsregler generelt, timing med tanke på ulike typer behandling og mulighet for oppfølging i kommune- og spesialisthelsetjenesten, inkludert når det gjelder tiltak i sekken «rehabilitering». Vi kontaktes gjerne for faglig drøfting av muligheter og spørsmål vedrørende om opphold med spesialisert MS-rehabilitering på MSSH er aktuelt ut ifra problemstilling og samlet vurdering av status, inkludert risikofaktorer knyttet til symptomer, funksjonsnivå, samt covid-19 og MS.